

Воццек
Острів КРК
AMTM

Юрій Іздрик

Воццек Острів КРК АМ^{ТМ}

ЛЬВІВ
ВИДАВНИЦТВО СТАРОГО ЛЕВА
2024

УДК 821.161.2-3

I 36

Юрій Іздрик

I 36 Воццек. Острів КРК. АМ™ [Текст] : художня проза / Юрій Іздрик. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2024. — 464 с. — (Серія «Новітня класика»).

ISBN 978-966-448-243-8

До збірки увійшли найвідоміші прозові твори автора — «Воццек» та «Острів КРК», а також роман у новелах «АМ™», мозаїчна будова якого, безумовно, потішить любителів складно структурованого письма. Химерна проза Іздрика адресована передовсім досвідченим, інтертекстуально компетентним читачам, але її неприборкана мовна стихія здатна захопити й неофітів.

УДК 821.161.2-3

ISBN 978-966-448-113-4
(серія «Новітня класика»)

ISBN 978-966-448-243-8

© Юрій Іздрик, текст, 1997, 1998, 2004
© Юрій Іздрик, художнє оформлення, 2024
© Видавництво Старого Лева, 2024

Усі права застережено

ВОЦЦЕК

розділ перший. НІЧ

Повернення болю

Біль повернувся вночі. «Знову, — з роздратуванням подумав він. — І знову, і знову, і знову». Знову, отже, доведеться терпіти до ранку. А це — невідомо скільки. З тієї пори, коли час втратив свою однозначну розмірність, невідомість чекання зробилася звичною. Якщо тільки до цього безглуздя можна звикнути. «Знову, і знову, і знову», — знову і знову повторював він.

Найкраще було лежати не рухаючись, але нерухомість теж ставала нестерпною, до того ж він відчував, що рано чи пізно доведеться вставати за малою потребою. Рано чи пізно. Чи може таке бути — рано або пізно? «Якщо я встану зараз, це буде «рано» чи «пізно», га?». Він сповз із ліжка, намагаючись не підводити голови, і так, перегнувшись навпіл, рушив до унітаза. Замість звиклих чотирьох йому довелося зробити вісім кроків. Кожен з них відлунював новою хвилею

болю. «Час уже, певно, скористатися правом ходити під себе», — подумав він. «Знову і знову. Як це, очевидно, мило — пускати помалу рідину в будь-який час. У будь-який зручний для вас час. Ви почуватимете себе зручно навіть у критичні дні! Мете себе! Як птахи небесні! Скористайтесь вашим правом, цим найвищим досягненням демократії!»

Він дивився, як, закручуючись, зникає у білій мушлі теплий потік, і відчув нараз, що разом із сечею з нього, мабуть, витече й свідомість. «Ось воно! Ось! — вирішив захоплено. — Закон сполучених посудин». Однак спроба уявити свій мозок, під'єднаний таким чином до всесвітньої каналізаційної мережі, не вдалася: він знепритомнів. Свідомість повернулася за якийсь час — не «згодом», і не «незабаром», і не за кілька хвилин, а через невідомо яку кількість чи протяжність цього вашого-нашого часу — і він усвідомив, що стоїть навколішки, припершись до мушлі головою, а це не найкраща поза для царя всесвіту. «Свинство, — подумав він. — От іще свинство! Отак щоразу повертатися. І ваша-наша свідомість — свинство і свинство — завжди прокидатися зо сну, і виринати з небуття, і випадати з нічого. Давай, завертай назад. Вона там, моя люба батьківщина, моя маленька оселя, моя фазендочка, садочок мій, номерний знак. Дитя, сестро моя, поїдемо в краї, де ми з тобою нерозлучні будемо. Там все не є. Там навіть смерть не є. Це недалеко, десь тут, за Карпатами. Не є радості, не є болю, не є дня і не є ночі... Га?» Однак повернення видавалося невідворотним. І повернення означало тільки біль. Тепер лише це. Біль тепер заміняв йому весь світ. Цілий світ був болем, — він прислухався, — і це був не найкращий його різновид.

Різновиди болю

Завжди залишається класифікація. Ще.

Зрештою, в цьому він теж не досяг визначних успіхів. Він знав багато різновидів болю, однак лише три стали об'єктами класифікації. Принаймні три. Безумовно, три. Очевидно, три. Концентрація першого відбувалася десь у надбрівних дугах. Це був дуже локальний біль — він ледве чи займав кубічний сантиметр мозку, — але ця локальність вносила новий відтінок нестерпності: здавалось-бо, можна вхопити зболіле місце пучками і витягти з голови, як виймають із пучки скалку. Це було оmanoю. Біль ховався близько, десь під самою кісткою, але череп був для нього надійним захистом. Пальці несамохіть роздирали шкіру на чолі, марно намагаючись добутися до середини, а потім лізли до очей, подібно павукам, тяглися до очей, щоб бодай через очниці проникнути в мозок і — нічого надзвичайного — просто почихати над/під бровою, адже біль — це не завжди біль, це не завжди просто біль, це завжди не просто біль, а, кажучи пишномовно, — квінтесенція свербіння.

Різновид другий теж був не зовсім, так би мовити, чистим клінічним випадком. Принаймні починалося все дуже нехарактерно: шкіра голови виявлялася раптом затісною і починала муляти, як ото муляє ногу на розмір менший черевик. Попервах воно ніби не дуже і дошкуляло, але коли справа доходила до ночі, виявлялося, що прихилити голову до подушки немає жодної можливості: цей намуляний качан починав пекти вогнем. Та це ще не було найгіршим, і вже не

видавалася найгіршою неспромога сховати обличчя в долонях чи взяти голову в руки (дивуючись, чому не йде апостол), бо врешті-решт ставала очевидною неможливість будь-якого поруху — бо зіплених відчаєм щелеп, ледь помітного напруження шийних м'язів, ковтального рефлексу чи навіть тремтіння повік виявлялося достатньо, щоб лещата болю стискалися ще на один хід, і ще на один, і ще, аж поки всередині зболеної оболонки не розливалася вода чистого прозоріння (прозорого сумління).

Дурниці все це. Лексичні джунглі. Справжньої нерухомості вимагалось лише в одному (третьому) випадку, коли мозок усередині зсихався, зіщулювався до розмірів горішаного ядра, і цей сплетений з оголених нервових закінчень горіх, тримаючись, мов серце в дзвоні, на одній якійсь сумнівній спиноталамній мотузці, як серце ж у дзвоні, калатав, бився до розжарених стінок черепа, до стін, вштриканих розпеченими вістрями найчистішого іспанського заліза та шпичаками найавтентичнішого месопотамського терну, вимоченими в найросійськішій царській горілці та найіндіанськішому кураре. Нерухомість сама по собі ще не була порятунком. Потрібно було віднайти ту одну-єдину позу, той один-єдиний кут, те одне-єдине співвідношення нахилу тіла й голови та розміщення кінцівок, коли наставала хитка, майже нереальна рівновага земного тяжіння, артеріального тиску і млявої стійкості спиноталамного канату, і коли ненависне горішане ядро мозку застигало в короточасній невагомості поміж раєм кураре і раєм вогню. Але — о болісна омана! — достатньо було необережного поштовху серця,